

A munkánál eszközül szolgálhat egy erős kés, a Ditmar-féle olló, vagy a mi legmegfelelőbb, egy sarló alaku eszköz, mely végén visszafelé görbül abból a célból, hogy a levágandó fa csuesokat a munkás könnyebben magához huzzassa.

Maguk az erdőőrök is rendkívül sok és hasznos munkát végezhetnek üres idejükben, kerületük bejárása alkalmával, s e célból más eszközre nincs szükségük, csak egy kampós botra és egy jó erős késre.

Végül azt a kérést intézi czikkíró szaktársaihoz, hogy ha még meg nem próbálták volna, próbálják meg ezt az eljárást; meg van róla győződve, a hol csak megkísérlik, mindenütt szélesebb körben fog majd alkalmazást találni.

Ámbár a magam részéről sem kétlem, hogy ez a kertészkedés minálunk is sok helyen kifizetné magát, mindazonáltal kíváncsi lett volna, ha czikkíró egyuttal a költségekre nézve tapasztalati adatokat közölt volna, mert épen a költségekre való tekintetből fognak a legtöbben tartózkodni a példa követésétől.

(Közli: *Muzsnay G.*)

Vidéki levél.

(A zemplénavármegyei közös csemetekertekről.)

Tekintetes szerkesztőség! Az Erdészeti Lapok 1893. évfolyamának 752. s következő lapjain Péch Kálmán m. kir. központi főerdésztől, az 1894. évi évf. VI. füzetében Arató Gyula m. kir. központi főerdésztől, végül az 1894. évfolyam IX. füzetében ezen sorok írójától közlemények jelentek meg, a melyek az állami kezelésbe átvett erdők csemeteszükségletének fedezésére s általában véve a kisebb erdőbirtokok szükségletének kielégítésére alkalmozandó csemetekertek létesítésének módjait tárgyalják.

Ezek a cikkek az egyes módozatokat jobbra általánosságban tárgyalják, de kimerítően egy fentartási rendszert sem állapítanak meg. A jelen alkalommal e tekintetben már példát hozhatok fel, midőn a Zemplén vármegyében telepítendő csemetekertekre vonatkozó megállapodásokat aként, a mint azokat a közigazgatási érdekezeti bizottság elfogadta, előadom.

Előre kell azonban bocsátanom, hogy én előnyösebbnek tartom azt, hogy kevesebb számu, de nagyobb közös csemetekertek alakittassanak, nem pedig nagyobb számban kisebb külön csemetekertek.

Az okok, a melyek engem ennek a módozatnak elfogadására indítottak, a következők u. m.

1. a kezelőtiszt kevesebb csemetekertre jobban felügyelhet;

2. szükséges az, hogy — mivel a munkálatokat mindenik birtokokosra reá bízni nem lehet, itt pedig kísérletezni nem szabad, — minden alkalommal legyen jelen valaki, a ki a munkálatokat vezeti; ez a közeg pedig más nem lehet, mint a járási erdőőr s egy ember sok kertenél kellőleg nem működhetik.

3. a kertek a járási erdőőr székhelyén vagy ahoz egészen közel telepithetők s mindig szeme előtt fog lenni a kert;

4. a kellő gondozást ily módon az erdőőrtől meg is lehet kívánni;

5. a költségek kevesebbek;

6. tapasztaltam már többször, hogy a közmunkaerő, melyet a birtokosság a külön csemetekertekhez kiállít, majdnem hasznavehetetlen s ezért szükséges, hogy készpénzben fizetett napszámosok dolgozzanak; ilyeneket

pedig csakis egyes nagyobb csemetekertben s felügyelet mellett lehet alkalmazni.

Áttérek most tulajdonképeni tárgyamra, vagyis arra, hogy a közös csemetekertek helyei mi módon választatnak ki, a pénz honnan szereztetik be s a hozzájárulási arány mily alapon állapittatik meg?

A csemetekertek helyének kiválasztásánál a főszó a könnyű hozzáférhetésre fektettetett s ehez mérten a kertek helye több völgy összetorkolásánál, vagy a völgyek azon részén szemeltettek ki, a melyen a községek lakosainak (a jegyzőhöz, főszolgabíróséghez, adóhivatalhoz, stb.) a nélkül is többször át kell menni és a merre a legjobb karban tartott ut vezet át.

Meg kell azonban jegyezni, hogy ebben a tekintetben a helyszíni ismeretek voltak a döntők, nem pedig a térképről vett adatok.

Az így megállapított elhelyezésű csemetekertekhez azok a községek soroztattak, a melyeknek fő közlekedési vonala az illető csemetekert mellett fekszik, hogy később a csemetéket könnyen elszállíthassák.

A kert területe valamivel nagyobbra terveztetik annál, mint a mennyire az illető községek határaiban fekvő állami kezelés alatt álló erdők birtokosainak külön-külön csemetekertek mellett szüksége volna.

A vármegye alsó, legnagyobb részt sík részében, a hol ugyyszólván kizárólag tölgymakkvetés a fő erdősitési mód és sok község határában nincs is erdő; csemetekertek nem terveztettek, hanem az itt fekvő állami kezelés alatt álló erdők birtokosai, a Sátoralja-Ujhelyen telepítendő állami központi csemetekertre utaltattak, a honnan készpénzért termelési áron vehetik a csemetéket.

A vármegye felső részében, a hol sok csemetére

lesz szükség, azok a községek, a melyeknek határában állami kezelés alatt álló erdő nincsen, de erdő van, szintén besoroztattak, azért, hogy az alább leírt módon, magánerdőbirtokosok is termeltethessenek csemetéket.

Ily módon a vármegye felső része csemetekerti kerületekre osztatik s az illető csemetekert fentartási költségeit az oda sorozott községek határában fekvő erdők birtokosai fedezik a következők szerint:

1. a kezelő erdőgondnokság megállapítja és kimutatásba foglalja, hogy a következő két erdősitésési időszakban (két őszi és tavaszi) melyik erdőbirtokosnak mily nemű és mennyi csemetére lesz szüksége; azok az erdőbirtokosok, a kiknek csemetére az illető idő alatt nem lesz szükségük, a kimutatásba nem vételnek fel;

2. az erdőgondnokság a magánerdők birtokosait a jegyzőségek útján, körözvény vagy hirdetményben felszólítja, hogy közölők azok, a kik a közös csemetekertben saját céljaikra csemetéket akarnak neveltetni s a neveltetési költségnek rájuk eső aránylagos részét viselni hajlandók: ebbeli óhajításukat a fanem, csemetemennyiség és a kor megjelölése mellett, záros határidő alatt az erdőgondnoksághoz jelentsék be és a költségek viselésére nézve tanuk előtt aláírt kötelező nyilatkozatot adjanak be.

A jelzet két pont szerint meghatározott csemetemennyiség után, a kezelő erdőgondnokság kiszámítja a neveltetési költségeket s kimutatja, hogy a költségből, a nevelendő csemetemennyiség arányában, melyik birtokost mennyi összeg fogja terhelni s ezeket az adatokat beírja a kimutatásba.

Az ily módon összeállított kimutatást a közigazgatási erdészeti albizottság tárgyalás alá veszi s megállapítja, hogy az illető birtokosok közül melyik mennyit tartozik

fizetni; ezután az illetékes főszolgabírósnak a kimutatást kiadja, azzal a meghagyással, hogy a kivetett költségeket a következő márczius hónap elejéig hajtsa be s a pénzt egyenesen az illető erdőgondnokságnak szolgáltatassa át.

A kezelő erdőgondnokság köteles lesz aztán a csemetéket nevelni s az erdészeti bizottság előtt minden év márczius közepéig a felhasznált pénzről beszámolni, minden második évben pedig a csemeték kiosztásáról szóló, átvételi igazolványokkal felszerelt kimutatást is beterjeszteni.

Két év múlva az előbb jelzett alapon új kimutatást állíttatik össze s a költségek kivetése újra történik.

A netalán fenmaradt pénznek vagy csemetéknek hovaforrásáról a közígi erdészeti bizottság intézkedik.

A tervezett módok mellett a nagyobb csemetekerteknél elérhető kedvező körülményeken kívül még következő előnyök biztosíthatnak:

1. a birtokosoknak mindig lesz kellő mennyiségű s elég olcsó csemetéjük és így törvényes kötelezettségeiknek eleget tehetnek;

2. a költségek viselése igazságos, mert csak az fizet, a ki csemetét kap s csak abban az arányban fizet, a mily arányban csemetét kap;

3. magánbirtokosoknak is alkalom adatik, hogy csemetéket elég olcsón s helyben szerezhessenek be. Együttal részben megszűnik az a túlhajtott szokás, hogy a magánbirtokosok nagy része, csupán az országos erdei alapra támaszkodjék s onnan várja csemeteszükségletének fedezését.

Sátoralja-Ujhely 1895. július.

Márton Sándor.

m. kir. főerdész.